

4. FAO, IFAD, UNICEF, WFP, & WHO. (2023). The state of food security and nutrition in the world 2023: Urbanization, agrifood systems transformation and healthy diets across the rural-urban continuum. FAO. doi.org

Крайній В. О.,
кандидат економічних наук, старший викладач
кафедри економічної кібернетики, комп'ютерних
наук та інформаційних технологій
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ ІНДИКАТОРІВ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Аграрна галузь є стратегічно важливим сектором економіки, який забезпечує продовольчу безпеку держави, формує експортний потенціал та впливає на соціально-економічний розвиток територій. В умовах глобалізації, кліматичних змін, воєнних ризиків і нестабільності ринків особливого значення набуває забезпечення економічної безпеки аграрного сектору [1; 2; 3]. Одним із ключових інструментів її оцінювання є формування системи індикаторів для подальшого моделювання.

Метою дослідження є обґрунтування та формування системи індикаторів моделювання економічної безпеки аграрної галузі.

Основними завданнями дослідження є:

1. визначити сутність економічної безпеки аграрного сектору;
2. систематизувати підходи до формування індикаторів;
3. розробити структуру системи показників для моделювання;
4. обґрунтувати критерії відбору індикаторів.

Основний зміст. Економічна безпека аграрної галузі розглядається як стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільне функціонування та розвиток галузі. Для її оцінки доцільно використовувати комплексну систему індикаторів, яка відображає різні аспекти діяльності.

Система індикаторів економічної безпеки – це впорядкована сукупність кількісних і якісних показників, які відображають стан, динаміку та стійкість розвитку аграрної галузі. Вона використовується для: оцінки поточного рівня безпеки; виявлення ризиків і загроз; прогнозування розвитку галузі; обґрунтування управлінських рішень.

Якісно сформована система індикаторів дозволяє перейти від фрагментарного аналізу до комплексного моделювання [4; 5].

Запропоновано групування індикаторів за такими блоками [6]:

Виробничі індикатори:

- обсяги виробництва сільськогосподарської продукції;
- рівень урожайності;
- ефективність використання ресурсів.

Фінансово-економічні індикатори:

- рентабельність виробництва;
- рівень витрат;
- фінансова стійкість підприємств;
- інвестиційна активність.

Соціальні індикатори:

- рівень зайнятості в аграрному секторі;
- рівень доходів населення в сільській місцевості;
- кадровий потенціал.

Екологічні індикатори:

- стан ґрунтів;
- рівень екологічного навантаження;
- використання природних ресурсів.

Інституційні та зовнішньоекономічні індикатори:

- рівень державної підтримки;
- експортно-імпортні операції;
- рівень інтеграції в міжнародні ринки.

Критеріями відбору індикаторів є:

- релевантність і інформативність;
- доступність статистичних даних;
- можливість кількісного вимірювання;
- чутливість до змін;
- порівнюваність у часі.

Моделювання економічної безпеки передбачає використання інтегрального показника, сформованого на основі нормалізації та зважування обраних індикаторів. Серед основних проблем формування системи індикаторів можна виділити обмеженість достовірних статистичних даних, складність визначення порогових значень, вплив зовнішніх факторів (клімат, політика, війна) та необхідність адаптації до регіональних особливостей. Це дозволяє визначити рівень безпеки, виявити загрози та обґрунтувати управлінські рішення.

Висновки. Формування системи індикаторів є ключовим етапом моделювання економічної безпеки аграрної галузі. Формування такої системи дозволяє своєчасно виявляти загрози, оцінювати рівень стійкості аграрного сектору та розробляти ефективні стратегії його розвитку. Комплексний підхід до їх відбору та групування забезпечує об'єктивну оцінку стану галузі та сприяє розробці ефективної політики її розвитку.

Список використаних джерел

1. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Економічна безпека підприємства України: стратегія та механізми забезпечення. Львів : Ліга-Прес, 2012. 386 с.
2. Геєць В. М. Економіка України: стратегічні виклики та перспективи розвитку. Київ : Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2015. 304 с.

3. Жаліло Я. А. Економічна безпека держави: теорія та практика. Київ: НІСД, 2010. 368 с.

4. Коляденко, С., Дзись, О., & Гайдей, В. (2024). ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ. // Економіка та суспільство, (59).

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-84>

5. Богданюк І.В. МЕТОДИ ІНТЕГРАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ БЕЗПЕКИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ // Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Том 9. № 2. С. 403-406.

DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-69>

6. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. Експертно-аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2024. 71 с.

DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.08>

Мамішов М. Б.,
аспірант спеціальності
С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
Науковий керівник: Олійник Т. Г., канд. екон. наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ОЦІНЮВАННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ЗАГРОЗ ПРОДОВОЛЬЧІЙ БЕЗПЕЦІ

У сучасних умовах розвитку світової економіки особливу увагу науковців привертають процеси зростання глобальної економічної нестабільності та посилення внутрішніх ринкових коливань, що актуалізує проблему забезпечення економічної стійкості в контексті загроз продовольчій безпеці. У межах сучасної наукової парадигми зазначена проблематика розглядається як ключова для розроблення підходів до оцінювання стійкості соціально-економічних систем. Результати досліджень свідчать, що продовольчі системи зазнають суттєвого впливу економічних криз, збройних конфліктів та кліматичних змін. У зв'язку з цим економічна стійкість набуває статусу системоутворюючого елемента, який визначає ефективність функціонування аграрного сектору, рівень продовольчої безпеки та суспільної стабільності.

Економічну стійкість доцільно розглядати як здатність агропродовольчої системи забезпечувати стабільне функціонування, підтримувати необхідний рівень виробництва та доступності продовольства в умовах впливу внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих факторів. Вона проявляється не лише у здатності системи протистояти негативним зовнішнім і внутрішнім потрясінням, але й у її адаптивності до змін зовнішнього середовища та спроможності до відновлення після кризових явищ. Таким чином, економічна стійкість є комплексною характеристикою, що охоплює виробничі, фінансові, інституційні та соціальні складові.